

Дзвінскі ўзгорак

*Кроч на свой родны,
дзвінскі ўзгорак,
каб глядзець у будучую сінь*

ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА ВІЦЕБСКАГА РАЁНА, №3 (54)
ЛЮТЫ 2017 ГОДА

ГУЧНАЯ ПАДЗЕЯ

АКЦЫЯ СУПРАЦЬ ДЭКРЭТА № 3 АДБЫЛАСЯ Ў ВІЦЕБСКУ

У Віцебску, які і ў іншых буйных гарадох краіны, 19 лютага адбыўся стыхійны сход месьцічаў, ня згодных з патрабаваньнямі т.зв. «Дэкрэту аб дармаедах».

У горадзе на Дзьвіне не было тысячаў удзельнікаў, як, прыкладам, у гэты дзень у Гомелі ці раней у сталіцы. Але больш як 200 чалавек, не задаволеных сытуацыяй у краіне, што сабраліся разам на плошчы Перамогі, – такога тут не бывала ад часоў «маўклівых акцыяў» 2011 году.

У цяперашняй імпрэзе (не) дармеадаў шмат што нагадвала тыя акцыі 2011-га, падчас якіх цягам некалькіх месяцаў людзі штосерады зьбіраліся на гэтай самай плошчы (як некаторыя сьцьвярджаюць, найвялікшай гарадзкой плошчы ў Эўропе), каб выказаць свой пратэст.

І тады, і цяпер на плошчу выйшлі збольшага звычайныя жыхары гораду, не ангажаваныя ў палітыку. І тады, і цяпер не было бачна якіх-кольвек арганізатараў. І тады, і цяпер ніхто нікога адмыслова не зьбіраў, а людзі даведаліся пра месца збору праз сайты і сацыяльныя сеткі ці ад сваіх знаёмцаў, якія раней тую інфармацыю самі пабачылі ў інтэрнэце.

А калі ўдзельнікі сёлетняга сходу ўсе дружна пачалі пляскаць у далоні – а такое паўтаралася некалькі разоў – стала немагчыма пазбыцца адчуваньня, быццам ты раптам перанёсься ў мінуўшчыну, калі менавіта аплядысмэнты на вуліцах і плошчах гораду былі асноўнай адметай пратэсту.

Але на гэтым падабенства паміж акцыямі 2011 году і цяперашнім «Маршам недармаедаў», бадай, канчаецца. Калі пяць з паловай гадоў таму людзі выходзілі на плошчу, ня маючы ніякіх дакладных патрабаваньняў да ўладаў, а папросту адчуваючы, што ў краіне «нешта ня так», то цяпер патрабаваньні сталі зусім канкрэтнымі. Калі тады ўсе маўчалі, а толькі пляскалі ў далоні, то цяпер ужо не баяліся выказвацца наконт свайго стаўленьня да закону, згодна зь якім кожны дзясяты грамадзянін працаздольнага веку стаў нешта дадаткова «вінен» дзяржаве.

Зрэшты, абураліся ня толькі дэкрэтам аб «дармаедах», а наогул палітыкай дзяржавы што да сацыяльнай і эканамічнай сфэры. Гучалі, хай пакуль і нясмела, і палітычныя патрабаваньні: адстаўка ўраду і асабіста прэзыдэнта.

А 12-й гадзіне дня – час, у які сеціва заклікала людзей выйсьці на «галоўныя плошчы сваіх гарадоў» – на плошчы Перамогі ў Віцебску было мо' з тузін людзей. Але неўзабаве народ пачаў падыходзіць, і ўжо праз паўгадзіны тут было блізу двухсот чалавек. Усе трымаліся хто паасобку, хто асобнымі невялічкімі купкамі, размаўляючы між собку – нібыта чакалі чагосьці, нейкай «адмашкі». Такой «адмашкай» стаў момант, як нейкая пэнсіянэрка ў адной з такіх купак нешта пачала эмацыйна і гучна казаць. Людзі сталі падцягвацца бліжэй, і ў хуткім часам асобныя купкі месьцічаў ператварыліся ў адзінае людзкое мора.

Нягледзячы на стыхійны характар акцыі, адсутнасьць арганізатараў, якога-небудзь пляну правядзеньня імпрэзы, усё адбывалася «прыстойна і ў парадку» – бо сабраліся аднадумцы. Кожны выступовец па чарзе выказваўся пра набалелае. А сказаўшы сваё, не перабіваў і слухаў іншых.

Міліцыя таксама была побач, хоць і старалася ніяк не абазначаць сваю прысутнасьць. Усе супрацоўнікі праваахоўных органаў, сярод якіх былі і высокапастаўленыя постаці, апрануліся ў цывільнае, трымаліся крыху воддаль і ніяк не заміналі ўдзельнікам акцыі.

Ян Сьведка

МЭМАРЫЯЛ

ВАРТА АДЗНАЧЫЦЬ 80-Ю ГАДАВІНУ «ВЯЛІКАГА ТЭРОРУ»

14 лютага прайшло чарговае паседжаньне аргкамітэту па стварэньні грамадзянскай ініцыятывы «Хайсы».

Ініцыятыва «Хайсы» паўстала праз пяць месяцаў пасьля таго, як у кастрычніку 2014 году ў лесе ля вёскі Хайсы жыхар вёскі Лужасна Сяргей Кудзінаў дапамог грамадзкім актывістам адшукаць месца масавых пахаваньняў рэпрэсаваных у трыццатыя гады мінулага стагодзьдзя грамадзянаў.

Як паведаміў старшыня ініцыятывы Ян Дзяржаўцаў, на шляху да аднаўленьня гістарычнай праўды грамадзкія актывісты сутыкнуліся з зацятым супрацьдзеяньнем з боку чынавенства Віцебскага раёну і розных структураў МУС, КДБ, Узброеных сілаў Беларусі ў асобе кіраўніцтва 52-га пошукавага батальёну.

Ніхто зь іх не зьвяртае аніякай увагі на сьведчаньні амаль трыццаці жыхароў Віцебску, Дрыкольля, Хайсоў, Лужасна і Мазалава, якія альбо на ўласныя вочы бачылі, як расстрэльвалі людзей, альбо чулі пра тое ад бацькоў ці аднавяскоўцаў. Не ўзялі яны пад увагу і заўвагі археолягаў Міколы Крывальцэвіча і Валянціны Вяргей, якія ўдзельнічалі ў раскопках Курапатаў і наведалі Хайсы ў прыватным парадку. Урэшце парэшткі, паднятыя 52-м пошукавым батальёнам, прыканцы 2016 году без прыцягненьня шырокай грамадзкасьці былі перапахаваныя на вайсковым мэмарыяле станцыі Лужасна.

Старшыня абласной арганізацыі БНФ, а па сумяшчальніцтве сакратар ініцыятывы «Хайсы», Кастусь Смолікаў паведаміў, што пасьля гэткага абыякавага стаўленьня да сьведчаньняў мясцовых жыхароў і цынічнага абыходжаньня з парэштками рэпрэсаваных яшчэ 17 кастрычніка 2016 году ён зьвярнуўся да старшыні выканаўчага камітэту Віцебскага раёну Г. Сабыніча. Як абласны кіраўнік палітычнай партыі ён запатрабаваў ад кіраўніка Віцебскага раёну зрабіць усё неабходнае, каб на 2017 год вядомыя месцы пахаваньняў каля вёсак Паляі, Хайсы і ў Цёплым лесе былі ўнесеныя ў плян палявых работ 52-га пошукавага батальёну.

Адказ на свой кастрычніцкі зварот ён здолеў атрымаць толькі ў студзені, пасьля асабістага наведваньня адміністрацыі Віцебскага раёну, дзе ўзяў копію адказу, нібыта дасланага заяўніку поштай яшчэ 18 лістапада. У падпісаным намесьніцай старшыні райвыканкаму Ксеніяй Карабач лісьце сьцьвярджаецца, што «падставаў для правядзеньня палявых пошукавых работ няма».

Пагадзіцца з гэткім станам рэчаў актывісты ініцыятывы «Хайсы», безумоўна, ня могуць, таму сёлетняя работа якраз і будзе скіраваная на аднаўленьне гістарычнай праўды. Вось плян дзейнасьці сяброў ініцыятывы на найбліжэйшы час:

1. У 80-годзьдзе сталінскіх рэпрэсіяў, якія ў грамадзкай сьвядомасьці стала асацыююцца з 1937-м годам, зьвярнуцца да гарадзкіх і абласных уладаў з прапановай правесьці сумесна шэраг мерапрыемстваў, прымеркаваных да гэтага трагічнага году.
2. Працягнуць працу па пошуку месцаў пахаваньняў рэпрэсаваных.
3. Дзеля прыцягненьня грамадзкай увагі працягнуць усталяваньне памятных крыжоў ля месцаў масавых расстрэлаў у ваколіцах Віцебску.
4. Зьвярнуцца да гарадзкіх уладаў з прапановай усталяваць памятную шыльду на сьцяне віцебскай турмы, дзе ў трыццатыя гады здзяйсьняліся катаваньні і забойствы рэпрэсаваных.
5. Працягнуць працу па складаньні сьпісу грамадзянаў, рэпрэсаваных у Віцебскай вобласьці
6. Зрабіць запыт у сьледчы камітэт Віцебскага раёну ў сувязі з адсутнасьцю інфармацыі пра далейшы лёс парэшткаў, узятых на экспэртызу з раскопаў у лясным масіве ля вёскі Хайсы.
7. Пачаць працу па стварэньні фільму, заснаванага на ўспамінах наўпроставых і ўскосных сьведкаў пра месцы масавых расстрэлаў у ваколіцах гораду Віцебску.
8. Зладзіць фотавыставу, якая б распавяла пра асобаў, што спрыялі грамадзкім актывістам у пошуку месцаў пахаваньняў рэпрэсаваных, зьнішчаных за Саветамі блізу Віцебску.
9. Падаць дакумэнты для рэгістрацыі грамадзянскай ініцыятывы «Хайсы».

Пры канцы сустрэчы кіраўнік ініцыятывы Ян Дзяржаўцаў выказаў спадзяваньне, што захады, зробленыя для рэгістрацыі ініцыятывы ў якасьці грамадзкай арганізацыі, паспрыяюць далучэньню да яе новых чальцоў, і, у першую чаргу, сваякоў грамадзянаў, некалі рэпрэсаваных у Віцебскай вобласьці.

Ян Сьведка

НЕЧАКАНАЕ

ВІЦЕБСКІ РАЁН СТАЎ ПАМЕЖНЫМ

Расія ўстанавіла памежную зону на мяжы з Беларуссю

На мяжы Расіі з Беларуссю ўстаноўленая памежная зона. Такое распараджэнне аддаў дырэктар ФСБ Аляксандр Бортнікаў. Рашэнне прынятае для «стварэння неабходных умоў аховы дзяржаўнай мяжы РФ», паведамляе «Інтэрфакс».

Рэгіянальныя ўпраўленні ФСБ у Смаленскай, Пскоўскай і Бранскай абласцях павінны ўсталяваць на мяжы папераджальныя знакі, а таксама вызначыць час і месца ўезду ў памежную зону.

Праекты загадаў Бортнікава былі апублікаваныя на партале нарматыўных прававых актаў — для Смаленскай, Пскоўскай і Бранскай абласцей. У іх пазначаныя дакладныя каардынаты, дзе павінна быць устаноўленая памежная зона.

Нагадаем, 9 студзеня Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ аб бязвізавым уездзе ў краіну на тэрмін да пяці дзён праз Нацыянальны аэрапорт Мінск для грамадзян 80 дзяржаў, у тым ліку ЗША і краін ЕС.

http://nn.by

ДАЖЫЛІСЯ!

БЕЛАРУСЫ НЯ МОГУЦЬ ПАЎПЛЫВАЦЬ НА ОРГАНЫ ЎЛАДЫ

У чэрвені 2016 году беларускі цэнтар бізнэс-тэхналёгіяў Satio правёў апытаньне 1005 беларусаў пад назвай «Тэст на грамадзянскасьць».

99% апытаных лічаць, што ня могуць паўплываць на дзяржаўную палітыку і органы ўлады на мясцовым і нацыянальным узроўні. 64% лічаць, што ў Беларусі дзяржава ўсё вырашае ва ўсіх сфэрах жыцьця. Пры гэтым шмат хто ня ведае, каму належыць улада.

55% адказалі, што адзінай крыніцай улады ў Беларусі паводле Канстытуцыі ёсьць прэзыдэнт. Толькі 33,1% ведалі правільны адказ: адзіная крыніца ўлады — народ. Астатнія ці не адказалі на пытаньне, ці назвалі адзінай крыніцай улады парлямэнт. Пры гэтым 50% апытаных ня ведалі, як завецца парлямэнт (да 1996 года парлямэнтам быў Вярхоўны Савет, але Лукашэнка яго разагнаў, сабраўшы са сваіх прыхільнікаў замену парлямэнту: Нацыянальны сход, што складаецца зь верхняй палаты —Савету Рэспублікі, і ніжняй палаты — Палаты прадстаўнікоў).

Толькі 3% апытаных змаглі назваць свайго дэпутата ў мясцовых саветах і 3,8% — свайго дэпутата ў Палаце прадстаўнікоў. 25% нічога ня ведаюць аб працы парлямэнту.

Аж 18% апытаных ніколі не бывалі за межамі краіны. Толькі 9,3% мелі досьвед доўгага пражываньня за мяжой (больш за паўгода жылі, вучыліся ці працавалі там), а 69% выяжджаюць за мяжу не часьцей аднаго разу на год.

61% беларусаў адзначылі, што не валодаюць замежнымі мовамі, акрамя расейскай. Кожны пяты апытаны лічыў, што ў Беларусі адна дзяржаўная мова — беларуская. 3,4% лічылі, што толькі расейская, 76% ведалі, што расейская і беларуская.

5,8% ня здолелі даць правільнага адказу на пытаньне, колькі ў Беларусі абласьцей, амаль 17% не змаглі адказаць, з кім Беларусь мяжуе (9,5% забывалі Літву і Латвію).

Толькі 4,2% «дастаткова дасьведчаныя» ў тым, як траціцца і складаецца дзяржаўны бюджэт, а 19,3% лічаць, што «хутчэй дасьведчаныя». 38% пра гэта зусім ня ведаюць.

Галоўным сваім правам 50,1% беларусаў назвалі права на жыцьцё (Беларусь — апошняя краіна Эўропы, у якой гэтага права можа пазбавіць суд). Сьледам ішлі права на працу (49,3% беларусаў), адукацыю (30,2%), мэдыцынскае абслугоўваньне (19,7%), свабоду (16,6%), адпачынак (15,7%), свабоду слова (11,8%).

Галоўным жа абавязкам 59% беларусаў назвалі абавязак выконваць законы. Далей ідуць абавязкі плаціць падаткі (40%), працаваць (28,7%, хоць такі абавязак нідзе не прапісаны, беларусы мусяць плаціць «падатак на дармаедаў», калі менш за 183 дні «фінансаваў дзяржаўныя выдаткі»), ахоўваць навакольнае асяродзьдзе (16,2%), бараніць Радзіму (15,6%), выконваць Канстытуцыю (11,8%).

svaboda.org

ГРАМАДСТВА

АДКРЫЮЦЬ ГРАМАДЗКУЮ ПРЫЁМНУЮ

Прадстаўнікі шэрагу апазыцыйных сілаў Віцебску выказаліся за адкрыцьцё грамадзкай прыёмнай для грамадзян, якія трапілі пад дзеяньне дэкрэту №3.

14 лютага ў Віцебску адбылася сустрэча рэгіянальных кіраўнікоў Аб'яднанай грамадзянскай партыі, партыі «Справядлівы сьвет», прафсаюзу Работнікаў радыёэлектроннай прамысловасьці (РЭП) і Свабоднага прафсаюзу мэталістаў. На сустрэчы абмяркоўвалася магчымасьць адкрыцьця грамадзкай прыёмнай для грамадзян, якія залічаныя ў разрад дармаедаў.

У сувязі з тым, што дэкрэт №3 выклікаў значны грамадзкі розгалас, а праблема выплаты антыканстытуцыйнага падатку закранула велізарную колькасьць грамадзян, было прынятае рашэньне абмеркаваць магчымасьць рэагаваньня мясцовых апазыцыйных сілаў на грамадзкія працэсы, выкліканыя прыняцьцем дэкрэту. Падчас абмеркаваньня была выказаная думка, што сытуацыя патрабуе ўдзелу ўсяго спэктру палітычных партыяў і незалежных прафсаюзаў, без уліку палітычных поглядаў і міжпартыйных рознагалосьсяў.

Так, у прыватнасьці, Мікалай Селівашка, старшыня абласной арганізацыі партыі «Справядлівы сьвет», падкрэсьліў, што цяпер якраз той выпадак, калі ўлада сваімі недарэчнымі дзеяньнямі спрыяе аб'яднаньню ўсіх апазыцыйных сілаў. І гэта тая праблема, удзел у вырашэньні якой спрыяе іх салідарызацыі. У сувязі зь адвочнай неабходнасьцю скасаваньня дэкрэту №3 узрастае значнасьць удзелу апазыцыі ў працэсе ціску на ўладу, што паспрыяе набыцьцю аўтарытэту ў вачох грамадзтва.

Кіраўнік Віцебскай рэгіянальнай структуры прафсаюзу РЭП Георгі Разумаў паведаміў, што ў горадзе ўжо сабрана некалькі сотняў подпісаў, і падзяліўся інфармацыяй, атрыманай за гэты час. Подпісы ў хуткім часе трапяць у адміністрацыю Лукашэнкі, Палату прадстаўнікоў і Савет Міністраў, што можа паспрыяць скасаваньню дэкрэту. Зыходзячы з досьведу сустрэч з грамадзянамі, як варыянт для законнай адтэрміноўкі выплаты ён прапанаваў аспрэчваць выплату падатку, зьвяртаючыся з заявай спачатку ў раённую інспэкцыю па падатках і зборах, пасьля ў абласную інспэкцыю і далей у МПЗ. Звароты дапамогуць законным шляхам максымальна адтэрмінаваць выплату.

Уладзімер Алексенка, прадстаўнік АГП, выказаў меркаваньне, што грамадзкая прыёмная мае патрэбу ў паслугах прафэсійнага юрыста, дапамога якога будзе больш прафэсійнай. Аднак ні ў якім разе нельга адмаўляцца таксама ад дапамогі партыйных і прафсаюзных актывістаў.

Па выніках абмеркаваньня было прынятае супольнае рашэньне аб'яднаць намаганьні ўсіх удзельнікаў сустрэчы дзеля аказаньня прававой і кансультацыйнай дапамогі грамадзянам, якія атрымалі так званыя «лісты шчасьця» і хочуць адстойваць свае правы ўсімі магчымымі законнымі спосабамі. З гэтай мэтай на базе офісу трох палітычных партыяў (АГП, БНФ і «Справядлівага сьвету») мяркуецца адкрыць грамадзкую прыёмную, а ў якасьці кансультанта прыцягнуць прафэсійнага юрыста.

Якаў Дрозд

ЗДАРЭННІ

ДВА ЧАЛАВЕКА ЗАГІНУЛА НА ПАЖАРАХ

І зноў стужка паведамленняў прэс-службы ратавальнікаў Віцебскай вобласці напоўнена навінамі з цяжкімі наступствамі.

Вось і 4 лютага рана раніцай паступіла паведамленне аб пажары ў вёсцы Запруддзе Летчанского сельскага Савета Віцебскага раёна. Ратавальнікі знайшлі труп гаспадара дома 1976 года нараджэння на месцы здарэння, прычына пажару высвятляецца дазнавальнікамі.

У гэты ж дзень ноччу гарэў сарай ў вёсцы Воласава Ноўкінскага сельсавета Віцебскага раёна. Ратавальнікі адстаяліхлеў,аледах,столевыя перакрыцці прыйдзецца замяніць, пацярпела і маёмасць грамадзянкі 1968 года нараджэння, якое знаходзілася ў сараі.

У Віцебску гэтым жа днём адбылія 2 пажару. У выніку загінула гаспадыня кватэры па вуліцы Праўды 1930 года нараджэння і пашкоджана маёмасць у кватэры грамадзяніна 1956 года нараджэння па вуліцы Чкалава.

Яшчэ адзін пажар адбыўся ў вёсцы Муражы Слабодкаўскага с / С Браслаўскага раёна, у выніку пашкоджаны сцены, дах і столевыя перакрыцці ў лазні, якая належыць грамадзяніну 1972 года нараджэння.

І позна ўначы на 5 лютага паступіла паведамленне аб пажары ў сараі ў в. Новае Хорабрава Забалоцкага с/с Аршанскага раёна. У выніку пажару ў сараі, што належыць грамадзянцы 1951 г. н, знішчаны дах, пашкоджаныя потолочное перакрыцце, сцены і маёмасць.

Прычыны усіх пажараў высвятляецца.

Ян Сьведка

КУЛЬТУРА

ЧЭШСКІ ПІСЬМЕННІК ПРЭЗЕНТАВАЎ КНІГУ ПА-БЕЛАРУСКУ

Яхім Топал прэзэнтаваў віцебчукам сваю кнігу «Цэх д'ябла». Кніга ў перакладзе на беларускую выйшла ў літаратурнай сэрыі «Чэская калекцыя». Прэзэнтацыя адбылася на творчай пляцоўцы арт-пабу «Торвальд».

Паводле словаў перакладчыка і куратара сэрыі «Чэская калекцыя» Сяргея Сматрычэнкі, які выступаў на сустрэчы ў ролі мадэратара, цяперашняя імпрэза ў Віцебску стала першай сярод сустрэч з чэскімі пісьменьнікамі па-за межамі Менску.

«Цэх д'ябла» – гэта другі твор аўтара, які выйшаў ў перакладзе на беларускую. Першы надрукавалі яшчэ ў 2008 годзе ў аднайменнай кнізе «Анёл».

Тады ў лютым 2008 году Яхім упершыню прыляцеў у Беларусь на прэзэнтацыю кнігі «Анёл» і, пабыўшы тут два дні, пабачыў і перажыў столькі ўсяго, што перажытае і пабачанае натхніла яго на новы твор, раман «Цэх д'ябла». Таму падзеі гэтай кнігі адбываюцца ў тым ліку і ў краіне пад назвай Беларусь, у Менску і яго ваколіцах.

У кнізе Топала пераасэнсоўваецца жудасная таталітарная мінуўшчына. Дзея рамана адбываецца пасьля вайны.

Кожная краіна мае свае адметнасьці, кожнай ёсьць, што прапанаваць сьвету. І найперш гэта архітэктура. Але калі архітэктура эўрапейскіх краінаў за вайну амаль не пацярпела, то што прапанаваць сьвету Беларусі? Парк скуралупскага пэрыяду? Скансэн таталітарызму? Мяхі костак? Бочкі крыві? Шмат у чым гэта фантасмагарычная кніга, але ў яе ўплятаюцца абсалютна рэальныя рэчы.

Будзем спадзявацца, што гэткія сустрэчы дапамогуць чэхам і беларусам глыбей зразумець адно аднаго.

Дарэчы, адзначу, што ў гэты дзень з чэскага ў арт-пабе было толькі піва «Bernard».

Ян Сьведка

АБ'ЯВА

Каб атрымліваць кожны нумар газеты "Дзвінскі Узгорак" паведаміце рэдакцыі аб гэтым. Калі не жадаеце атрымліваць газету, то патэлефануйце.

Калі парушаны вашы правы спажыўца, працаўніка, то даем эфектыўныя парады па абароне права і пошуку бясплатных юрыстаў. Звяртайцеся на адрас газеты "Дзвінскі Узгорак".

Наша газета стала размяшчацца на партале http://kamunikat.org, дзе зацікаўленыя грамадзяне могуць яе спампаваць яшчэ да з'яўлення газеты на паперы.

ДЭКРЭТ №3

ПАЧАТАК ЦІХАЙ РЭВАЛЮЦЫІ

Што агульнага ў «Марша раззлаваных беларусаў» і ўкраінскай Рэвалюцыіі Годнасці? На самай справе паралеляў хапае. Але ёсць і тое, чым яны істотна адрозніваюцца — нявер'ем беларусаў ва ўласную моц. Маўляў, прайшліся, пагрукалі ў дзверы падатковай, а што далей?

Безліч палітыкаў, экспертаў, палітолагаў сцвярджалі, што пасля ўкраінскай Рэвалюцыі Годнасці аналагічнае развіццё падзей у Беларусі немагчыма. Маўляў, вынікамі тых падзеяў стала акупацыя Крыма і вайна на Данбасе — а таму памяркоўныя беларусы ні ў якім разе не пойдуць на нават самы лёгкі рэвалюцыйны сцэнар.

Пратэсты, якія на мінулым тыдні ахапілі Беларусь, сталі найбольш масавымі за даволі доўгі час — прынамсі, з «маўклівых пратэстаў» 2011 года. У Мінску на «Марш раззлаваных беларусаў», паводле розных падлікаў, выйшла ад трох да пяці тысяч чалавек. Нечакана здзівіў Гомель, дзе сабралася каля трох тысяч пратэстоўцаў супраць «дармаедскага» дэкрэту. У іншых абласных цэнтрах маніфестантаў было менеей — ад 100 да 300 чалавек.

Але, улічваючы, што раней у рэгіёнах на плошчы выходзілі ў лепшым выпадку пяць-дзесяць чалавек, і сотня падаецца вялікай лічбай.

Паралелі з Рэвалюцыяй Годнасці ў сённяшніх пратэстах напрошваюцца самі сабою. Па-першае, людзі абурыліся той несправядлівасцю, з якой да іх ставіцца ўлада. Менавіта несправядлівасць улады была рухавіком Рэвалюцыі Годнасці, як і сённяшніх пратэстаў.

Па-другое, на вуліцы выйшлі сапраўды абураныя беларусы, а не прадстаўнікі «тытульнай апазіцыі». Варта толькі згадаць, што частка той самай апазіцыі (Партыя БНФ, «Гавары праўду», Рух «За Свабоду» і інш.) ад арганізацыі гэтага мерапрыемства самаўхіліліся. Шмат хто з каментатараў адзначае: на мінскі марш выйшлі не сталыя апазіцыянеры, а зусім іншыя людзі — тыя, якія сядзяць у «Аднакласніках» і «УКантакце», каго проста задзяўблі паборы ў той час, калі ўзровень жыцця імкліва пагаршаецца, а беспрацоўе з немагчымасцю знайсці працу з годным заробкам становіцца рэальнай перспектывай.

І па-трэцяе, на пратэст выйшлі зусім не «дармаеды». Большасць удзельнікаў акцыі сцвярджала, што яны добрасумленна працуюць і плацяць падаткі. А на маршы прыйшлі, каб выказаць салідарнасць з тымі самымі «дармаедамі» і звярнуць увагу ўладаў на гаротны стан эканомікі, паніжэнне заробкаў і павышэнне цэнаў.

А вось адрозніваюцца беларускія маршы ад украінскіх падзей нявер'ем народа ва ўласную моц. Большасць кажа: «Прайшліся, пагрукалі ў дзверы падатковай. А што далей? Яшчэ раз так пройдземся? А вынік?»

У тым і справа, што імгненнага выніку тут і быць не можа. Не далей як за два тыдні да пратэстаў Лукашэнка ў размове з прэсай казаў: «Давайце пару гадоў паглядзім, як будзе працаваць гэты дэкрэт, а там вырашым, што з ім рабіць». Адразу адкруціць назад сваё рашэнне ён не можа — таму і ўзяў паўзу, з'ехаўшы ў Сочы. Каб быў вынік, трэба нарошчваць ціск на ўладу. Трэба, каб на наступную акцыю выйшла яшчэ больш народу. Трэба, каб людзі вярнулі сабе вуліцы, і хадзілі ў цэнтр сталіцы, а не на плошчу Бангалор.

Але і зараз нельга казаць, што пратэстоўцы нічога не дамагліся. «Марш раззлаваных беларусаў» быў менавіта «дэманстрацыяй» — дэманстрацыяй незадаволенасці і абурэння. І гэтае абурэнне пачулі, што бачна па змяненні тону ўладных прапагандыстаў хаця б на тым жа тэлеканале «Беларусь 1». Раней яны агрэсіўна нападалі на «дармаедаў». Пасля дэманстрацыі рыторыка змянілася на перапрашаючую: «Калі ласка, заплаціце падатак! Усяго 20 базавых!» Можа, для БТ 20 базавых — гэта «ўсяго», але ў рэгіёнах 225 долараў лічыцца ўжо годным заробкам…

Так што, відавочна, улада разгубілася. І не толькі ў выніку колькасці пратэстоўцаў. Але і тым, што масавы «дэсант» найбуйнейшых чыноўнікаў «у народ» дзеля тлумачэння дармаедскага падатку (які адбыўся акурат напярэдадні акцыі пратэсту) выніку не даў. Улада нарэшце пабачыла, што яна страчвае давер народу.

Ці ёсць у грамадстве патэнцыял, каб працягваць пратэсты? Ці не будзе гэта акцыя «аднаразовым стрэлам»?

Сапраўды, пяць тысячаў дэманстрантаў на вуліцах сталіцы — колькасць невялікая. Але, разам з тым, рэпартажы пра гэтую падзею ў інтэрнэце за суткі набралі каля мільёна праглядаў. Гэта паказвае, што пратэстны патэнцыял ёсць, і галоўнае — зрабіць з гледача рэпартажаў героя тых самых рэпартажаў, то бок удзельніка акцыі.

І, канешне ж, шмат што залежыць ад улады. Яна можа дзейнічаць звыкла: запусціць механізм разгону вулічных акцый і адміністрацыйных арыштаў. Але тады давядзецца развітацца з кволай пакуль нармалізацыяй адносін з Еўропай. Адмяніць дэкрэт — пра гэта ўжо было вышэй. Лепшым выйсцем зараз з'яўляецца «замарозка» дэкрэту: то бок, перавод яго ў шэраг «мёртванароджаных» дакументаў, калі ён, нібыта і ёсць, але выконваць яго падатковая не будзе.

Канешне, тыя грошы, якія добраахвотна сплацілі некаторыя «дармаеды», ніхто не верне. Аднак намагацца атрымаць падатак праз суд таксама ніхто не будзе.

Але і для гэтага таксама павінен быць ціск на ўладу. А таму акцыі супраць «дармаедскага дэкрэту» маюць патэнцыял. Пабачым, колькі народу збярэ наступная.

Сяргей Пульша
"Новы Час"

МАТЧЫНА МОВА

ПРАВА БЕЛАРУСКАМОЎНЫХ НА АДУКАЦЫЮ Ў ЛІЧБАХ

21 лютага пад эгідай UNESCO з 1999 году адзначаецца Міжнародны дзень матчынай мовы. UNESCO і ўся ААН адзначае гэты дзень як напамін пра крытычную важнасць моўнай і культурнай разнастайнасьці сьвету для прагрэсу, роўнасьці, забесьпячэньня фундамэнтальных правоў.

Штогод Міжнародны дзень матчынай мовы прысьвячаецца пэўнай тэме, зьвязанай з моваю. Сёлетняя тэма — „Да ўстойлівай будучыні праз шматмоўную адукацыю". Генэральны дырэктар арганізацыі Ірына Бокава выступіла з пасланьнем, дзе нагадала: Магчымасьць атрымліваць адукацыю і інфармацыю на роднай мове мае найважнейшае значэньне для забесьпячэньня якасьці навучаньня, умацаваньня даверу і павышэньня самаацэнкі як магутных чыньнікаў разьвіцьця.

Як жа адпавядае гэтаму бясспрэчнаму пастуляту найбольш аўтарытэтнай міжнароднай арганізацыі, куды ўваходзіць і Беларусь, моўная сытуацыя ў нашай адукацыйнай сыстэме?

Перакуленая піраміда

Так выглядае адпаведная дыяграма. Паводле апошняга дзяржаўнага перапісу насельніцтва, праведзенага ў 2009 годзе, 53,2% жыхароў Беларусі назвалі беларускую мову роднаю. Прызналіся, што ўжываюць яе як гутарковую, 23,4%. Здавалася б, дзяржаўная адукацыйная палітыка павінна грунтавацца на гэтых лічбах. (Папраўдзе яны спрэчныя, перапісная анкета недасканалая, бо чалавек можа гаварыць на дыялекце, на гарадзкім пíджыне і ня лічыць яго беларускаю моваю, але іншых лічбаў ня маем.)

А вось найноўшы даступны публіцы тэматычны зборнік Нацыянальнага статыстычнага камітэту апісвае адукацыйную статыстыку 2014/15 навучальнага году. Тады ў дзіцячых садках па-беларуску выхоўваліся толькі 10,5% дзяцей (у 2010 было яшчэ 12,8%). У Менску ўтрая меней — 3,2%. Вучняў беларускамоўных сярэдніх школаў ці клясаў было 14,5% ад агульнай колькасьці вучняў дзённых сярэдніх школаў, або 135,1 тыс. з 931,3 тыс.

Дынаміка колькасьці школьнікаў, што вучацца па-беларуску (паводле крыніцаў ТБШ), за апошнія 6 гадоў асабліва красамоўная:
2010/11 — 178,4 тыс. (19%);
2011/12 — 163,4 тыс. (17,8%);
2012/13 — 150,7 тыс. (16,6%);
2013/14 — 142,0 тыс. (15,5%);
2014/15 — 135,1 тыс. (14,5%);
2016/17 — 128,6 тыс. (13,1%)

У Менску, дзе штогод беларускамоўныя бацькі марна шукаюць сваім дзецям беларускае школы ня надта далёка ад дому, толькі для 2,3% школьнікаў забясьпечана права вучыцца па-беларуску.

У сярэдніх спэцыяльных навучальных установах па-беларуску займалася 0,23% (300 чалавек з 129 тысячаў; відаць, гэтыя 10-12 групаў — выключна навучэнцы пэдагагічных каледжаў, і то ня ўсіх).

І ўрэшце, вышэйшая адукацыя. На беларускай мове навучаліся 300 студэнтаў — гэта 0,08% ад агульнай колькасьці (362,9 тыс.) і ў 9 разоў менш, чым пяць гадоў таму.

Чым вышэйшы ўзровень адукацыі, тым больш радыкальна — да нуля — звужаюцца магчымасьці вучыцца па-беларуску. Толькі палова дзяцей зь беларускамоўных сем'яў можа вучыцца па-беларуску ў школе (да таго ж пераважна ў вёсцы, а ў гарадах гэты працэнт куды меншы ды часта імкнецца да нуля).

Хто „волен", а хто не

Дамагчыся канстытуцыйнага права вучыць сваіх дзяцей па-беларуску мы ня можам, нават непасрэдна плоцячы дзяржаве грошы. Колькі гадоў таму мы з дачкой вырашылі, што ёй для паступленьня варта падвучыцца профільным прадметам — біялёгіі ды хіміі — на платных курсах у Ліцэі БДУ. БДУ ў нас адзін, Ліцэй БДУ зь ягонымі курсамі таксама адзін на ўсю краіну, а значыць, ён і для тых 15-16% школьнікаў, што вучыліся на той момант па-беларуску. На кожны прадмет там набіраюць па некалькі групаў. Ну дык аб'явіце загадзя, што 5 групаў хіміі расейскамоўныя, а адна беларускамоўная.

Аднак я атрымаў ад тагачаснага дырэктара Ліцэю БДУ такі адказ: „Паколькі мы не атрымлівалі заяў, апрача Вашай, аб беларускамоўным навучанні на падрыхтоўчых курсах, то ўсе сфарміраваныя групы хіміка-біялагічнага кірунку навучання рускамоўныя". Іронія ў тым, што ніхто не падаваў заяваў і на расейскамоўнае навучаньне, бо ў стандартным бланку заявы не палічылі патрэбным месца такую графу. Інакш кажучы, апрыёры моўныя правы гарантаваліся толькі расейскамоўным.

Дырэктара звалі Вадзім Матуліс. Я знайшоў яго адказ на тутбаеўскую анкету „Быць беларусам — што гэта значыць?"

— Белорус без знания языка — белорус?

— Да. У нас в стране два языка: русский и белорусский. Пока никто не отменял этого. Человек волен разговаривать на том, на каком захочет. Конечно, хорошо, если он знает белорусский язык.

Разважаць, значыць, кожны „волен", дзякуй. А вось вучыць дзяцей не атрымаецца „на каком захочет", тут ужо сп. В. Матуліс, маючы пэўную над намі ўладу, „волен" указваць, на якой мове гэта рабіць, — дарэчы, за нашыя ж грошы.

Вадзіма Матуліса я ўспомніў, калі на моўную тэму выказаўся намесьнік міністра гандлю Эдвард Матуліс, той самы, які заяўляў, што пераклад этыкетак на беларускую мову падвысіць сабекошт прадукцыі і што інфармацыя на таварах па-беларуску „павінна

(працяг на стар. 4)

МАТЧЫНА МОВА

(пачатак на стар. №3)
быць эканамічна абгрунтаваная". Правы беларускамоўных спажыўцоў для Эдварда Браніслававіча значаць гэтулькі сама, колькі правы беларускамоўных вучняў — для Вадзіма Эдвардавіча.

У 205 разоў менеи шанцаў

Вернемся да адукацыі. Параўнайма шанцы беларускамоўных і расейскамоўных прадоўжыць навучаньне на сваёймове — усярэдняй спэцыяльнай або ў вышэйшай вучэльні. У 2014/15 навучальным годзе ў нас было 135100 школьнікаў, якія вучыліся па-беларуску. Іх чакала 300 месцаў і ў коледжах, і ва ўнівэрсытэтах (вядома, паступаюць найперш сёлетнія выпускнікі, але мы супастаўляем агульныя лічбы). Адпаведна па-расейску вучылася 795300 школьнікаў. На іх разьлічана 128100 навучэнцкіх месцаў у ССНУ і 362600 — у вышэйшых школах.

Няхітры падлік прапорцыяў паказвае, што расейскамоўны школьнік мае ў 73 разы больш шанцаў прадоўжыць навучаньне на мове школы, чым беларускамоўны. А што да ўнівэрсытэтаў, то беларускамоўны школьнік мае ў 205 (!) разоў менш магчымасьцяў вучыцца там на мове сваёй школы, чым вучань расейскамоўнай установы сярэдняй адукацыі.

Гэта нечуваная дыскрымінацыя, у параўнаньне зь якой не ідуць ніякія апартхайды.

Cui prodest?

Такая перакуленая піраміда статусу мовы і яе пэрспэктывы. Піраміда, якая сваім вастрыём б'е ў сэрца беларускае мовы. На чыю карысьць?

Шчыры адказ я знайшоў у працах Аляксандра Арэф'ева, намесьніка дырэктара Цэнтру сацыялягічных дасьледаваньняў Міністэрства адукацыі і навукі Расейскай Фэдэрацыі. У цыклі публікацыяў пад агульнай назвай „Сжимающееся русскоязычие" сацыёляг біў трывогу з прычыны таго, што расейская мова імкліва траціць міжнародны статус.

Алеёсьці выключэньніз трывожных, на ягоную думку, тэндэнцыяў.

Апублікаваныя параўнальныя табліцы ўдзельнай вагі школьнікаў, навучэнцаў і студэнтаў, якія вучыліся па-расейску ў нерасейскіх былых „рэспубліках" СССР у 2010/2011 навучальным годзе, вельмі красамоўныя.

Тут скажу толькі пра вышэйшую адукацыю. Паводле завышаных зьвестак, якімі карыстаўся расейскі аўтар, у тым навучальным годзе па-расейску ў беларускіх ВНУ вучыліся 90,4%. Ва Ўкраіне — 10,2%, у Грузіі — 0,9%, у Эстоніі — 7,9%, у Літве 1,5%. Зь іншага боку, у Кіргізіі 96%, у так званым „Прыднястроўі" 94,9%, а ў Абхазіі і Паўднёвай Асэтыі па 100% пэтэвэшнікаў і студэнтаў вучацца па-расейску.

(Трэба памятаць, што ў расейскіх крыніцах акупаваныя Расеяй так званае Прыднястроўе — частка Малдовы, часткі Грузіі Абхазія і Паўднёвая Асэтыя Крэмль фармальна лічыць асобнымі дзяржавамі.)

Высновa А. Арэф'ева:

Такім чынам, „апірышчам" [у арыгінале „оплотом"] расейскамоўнай адукацыі на былой постсавецкай прасторы зьяўляюцца сёньня Беларусь, Паўднёвая Асэтыя, Абхазія і Прыднястроўе.

Вось у якой кампаніі мы апынуліся і вось на чыю стратэгічную мэту, аказваецца, працуе наша адукацыйная сыстэма.

Дарэчы, ня думаю, што ідэя так званага Нацыянальнага ўнівэрсытэту спрыяе разьвязаньню праблемы. У кожным унівэрсытэце кожнага гораду, на кожнай спэцыяльнасьці мае быць рэальная магчымасьць вучыцца па-беларуску.

(скарочана)

Вінцук Вячорка

ТАКАЯ ІНТЭГРАЦЫЯ

ВЗБРЫК, КРИК И СРЫВ

Интеграционные проекты «Союзное государство» и «ЕАЭС» захлестнули эмоции и узкокорпоративные интересы. Порвалось там, где было узко.

Гремучая смесь газовых, нефтяных, продовольственных конфликтов и противоречий накалила ситуацию до предела. Откладываются встречи президентов. Срываются заседания наднациональных органов. Молчат межпарламентские комитеты и комиссии. От решения конфликта традиционно отстраняется гражданское общество обеих стран.

Послушаешь российские СМИ — единогласная лавина обвинений в адрес Александра Лукашенко и правительства Беларуси. Мол, не платят по долгам, срывают подписанные соглашения, игнорируют интересы брата-союзника и паразитируют на доброте Кремля и топливных монополистов.

Послушаешь Лукашенко и белорусские СМИ — почти такое же единообразие, только в прямо противоположную сторону. Мол, обещали равенство, а душите дискриминационными практиками. Дали слово снять торговые барьеры, а возводите границу. Взяли обязательство покупать белорусское на таких же условиях, как российское, но своя рубашка оказалась гораздо ближе к телу.

В общем, гремучая смесь мух и котлет, зерен и плевел, воя и соплей окончательно забродила. Кажется, в нынешнем ее состоянии она неудобоварима ни для руководства Беларуси, ни для Кремля.

ЧЕТЫРЕ АНТИИНТЕГРАЦИОННЫЕ МИНЫ ЗАМЕДЛЕННОГО ДЕЙСТВИЯ

В фундамент белорусско-российских интеграционных отношений были заложены несколько мин замедленного действия. Сегодня все они взорвались, вызвав острую боль и гнев руководства Беларуси и России. Причем эти бомбы закладывали обе стороны.

Первая мина — отсутствие независимых, пользующихся доверием обеих сторон судебных органов. Суд Евразийского экономического союза не подходит для решения серьезных споров и противоречий. Иначе стороны бы согласились придать его решениям совсем другой вес. К сожалению, власти обеих стран выбирают басманное правосудие, в котором у большого, сильного и богатого всегда больше прав.

Можно сколько угодно говорить о преимуществах белорусско-российской интеграции, но когда любой спор, будь то по поводу газа, нефти, разбавителей, яблок, сахара, креветок или говядины заканчивается политическим, информационным и дипломатическим накалом, эмоционально окрашенными потоками взаимных обвинений, то дефицит правовой культуры и институтов, обеспечивающих верховенство права, не вызывает сомнений. Иначе мы бы гораздо чаще слышали решения суда по разным спорам, а не субъективные мнения Сергея Данкверта, Аркадия Дворковича, Михаила Мясниковича или Александра Лукашенко.

Вторая мина — наличие в подписанных договорах и соглашениях сотен изъятий, ограничений и особых режимов в перемещении товаров, услуг, денег и рабочей силы. Президенты, парламенты и мощные лоббисты обеих стран узаконили разные режимы производства и торговли. Они предпочли работу по понятиям — и предсказуемо нарвались на разные интерпретации, коннотации и смыслы.

Например, в газовом споре белорусская сторона делает акцент на равнодоходность, а российская — на контрактной цене, которая была зафиксирована до снижения цен на нефть. В товарных поставках полярные разночтения происходят при интерпретации страны происхождения товара, установлении производителя и доли добавленной на территории Беларуси стоимости в товар, поставляемый в Россию.

Третья мина — акцент на порочные практики в экономической политике. Речь идет об импортозамещении, господдержке номенклатурных фаворитов (льготные кредиты, налоговые и таможенные льготы, субсидии, гарантированный спрос и т.д.), олигополистических практиках, вытеснении открытой рыночной конкуренции олигархическими сговорами.

Белорусские власти хотели убедить Кремль внять их модели промышленной и аграрной политики, но только с учетом того, чтобы в России не создавались параллельные белорусским заводам и фабрикам производства. Кремль не захотел возвращаться к такой модели централизованного Госплана для двух формально независимых стран.

Белорусские власти не захотели включать российских производителей в обязательные ассортиментные списки для розничной торговли. Отсюда пошли обиды, разочарования и претензии.

Четвертая мина — выбор единообразия и централизма вместо конкуренции и децентрализации. В условиях значительного присутствия контрабанды и контрафакта на товарном рынке России белорусских производителей заставляют работать по единым сертификатам качества, стандартам ЕАЭС, на которые плевать хотели большинство участников рынка в России.

Российские предприниматели хотели бы составить конкуренцию белорусским на разных сегментах рынка, но наши исполкомы, министерства, концерны и холдинги в едином протекционистском порыве закрылись от конкуренции с чужаками. Единообразно и централизованно.

Регионы России хотели бы торговать с Беларусью на двусторонней основе, но Кремль четко расставляет приоритеты: «Сначала мы решим газовый и нефтяной споры, а потом посмотрим».

ТАКИЕ РАЗНЫЕ КАЛЬКУЛЯТОРЫ

За последние 20 лет белорусско-российской интеграции все 4 мины периодически взрывались, но так, чтобы все одновременно...

Сегодня руководство Беларуси и России ведут себя так, как будто завтра война. Это очень опасно во всех отношениях. Каждая из сторон считает себя обиженной и настаивает на справедливости.

Президент РБ говорит о потерях десятков миллиардов долларов. Кремль подкрепил свою позицию цифрами: «С 2011г. по 2015г. беспошлинно ежегодно поставлялось 18-23 млн. т нефти Белоруссии. Всего за этот период российский бюджет недополучил $ 22,3 млрд. Все это является не чем иным, как прямой и косвенной поддержкой союзного белорусского государства».

И это не считая выделения Беларуси более $ 6 млрд. кредитов.

Очевидно, у руководства Беларуси и России разная математика. Каждый настроил свой калькулятор под себя и тыкает партнеру в лицо полученным результатом. Единой, научно обоснованной метрологии не существует.

Тот факт, что после 20 лет интеграции руководители страны не удосужились определиться в базовых терминах, методиках и механизмах координации, кооперации и конкуренции, подтверждает гипотезу о том, что интеграционные проекты РБ и РФ стали проектами только VIP-номенклатуры, олигархов, монополистов и контрабандистов.

Это начало наступит только тогда, когда Александр Лукашенко и Владимир Путин добьются следующего консенсуса: издержки конфронтации для них лично, а также для VIP-номенклатуры и ее «придворного» бизнеса выше, чем выгоды от достижения договоренностей и установления союзнического мира.

(скарочана)

Ярослав Романчук
Белгазета

Заснавальнік і рэдактар: Смолікаў Канстанцін Эдуардавіч
Адрас рэдакцыі: г. Віцебск, вул. 1-я Сененская д.5, Тэл. +375-29-218-98-38, e-mail: kas_vit@tut.by
Газета выдаецца з лютага 2014 г.
Падпісана да друку 27.02.2017 у 15.45-
Наклад: 290 асобнікаў.
Выдаецца адзін-два разы на месяц на беларускай і расійскай мовах.
Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзеля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.
Друкуецца пры падтрымцы аднадумцаў.
Распаўсюджваецца бясплатна дабраахвотнікамі.